

POKROK PUBLISHING CO.
 vydává
POKROK ZÁPADU
 a místní vydání
 v Creta pro Saltus okres, Neb., ve Schuyler a Clarkson pro Colfax okres, Neb., ve Wilson, Kane, pro stát Kansas, v Cedar Rapids, Ia., pro stát Iowa, v St. Paul a Minneapolis, Minn., pro stát Minnesota a v Tynard, S. D., pro státy South a North Dakota.

Předplatné:
 Pro Spojené Státy \$1.50. Pro Kanadu \$2.00. Do Evropy \$2.50 ročně.

Zánikly peněžní děje se pomocí peněžních poukázek (Money Orders), expresních poukázek (Express Money Orders), bankovních poukázek (Bank Drafts), anebo v registrovaném dopise. Oznamujeme-li své přístěhovatele, udejte starou i novou adresu.

Dopisy z kruhů čtenářstva ochotně uveřejníme. Musí být slušné, psané bez úmyslu někoho osobně poškodit a podepsány plným jménem, ať již má být v redakci utajeno, anebo s dopisem uveřejněno.

Vánoce.

Vánoce jsou zde a opět přináší nám poselství lásky, míru a dobré vůle. Polovina světa toto poselství znamená bude krvavou ironií. Vánoce naleznou Evropu proměněnou v obrovitě jatky. Miliony mužů nalézají se na válečných frontách a kultura a věda Evropy nalézají se ve službách války, v ničení v takovém měřítku, jaké před tím nikdy nepoznal svět. Oltáře hlasatele míru a pokoje byly přeručeny a stánky bohoslužebné proměněny v ruiny deštěm kulí. Místo dobré vůle zavládá nenávisť milionů proti milionům lidí v krajinách od Baltiku k Středozemnímu moři a od úrodných údolů Francie k stepím Ruska. Lidství znovu jest tu táženo na Kalvării.

"Pokoj na zemi všem lidem dobré vůle!" Jak působiti bude toto heslo vánočních dnů na obyvatel spustošených krajín Belgie, Polska a Srbska? Jak působiti bude v jiných zemích, kde ženy a děti v tisících a tisících domovů chvějí se obavami o životy svých otců a manželů, nalézajících se na bojišti? Bolest bude nalézati se v srdcích milionů lidí o těchto slavných dnech vánočních místo radosti, jež jindy do nich byla zvána. Vánoce budou v Evropě svátky smutku a žalu, poněvadž v těchto dnech více než jindy bude vzpomínáno těch, které povinnost odvolala z pokojných domovů a přidržela je více jak rok v nehostinných krajinách, spustošených krokem války.

Téměř před dvěma tisíci lety přišlo z Palestiny poselství míru a dobré vůle. Přišlo do světa, který otráven byl nepřetržitými boji. Přišlo, aby povědělo, že základní podmínkou spokojeného a klidného života je láska ku všem lidem, mír a pokoj. Poselství toto přineslo novou naději v lepší budoucnost lidstva. Lidstvo působením tohoto poselství stávalo se lepším. Války staly se řídkými zjevy. Před několika roky mělo se za to, že všeobecný mír a odzbrojení je v dohledu, a hle, lítie válčné se rozzařily a dnes polovina Evropy je zbrocená krví. Barbarství a násilí všude triumfuje.

Bude válka tato poslední anebo následována bude jinými? Zůstane poselství míru, lásky, pokoje a dobré vůle neoslyšeno ještě v následujících stoletích? Bude prožívati lidstvo nové utrpení, podobné dnešnímu? Na tyto otázky lze těžko poskytnouti odpověď. Osmnáct měsíců strašného vraždění na evropských bojištích nepoučilo doposud lidstvo o zbytečnosti mrhání drahoceennou lidskou krví. Není-li národ k národu neochobná, naopak stala se během války ještě vášnivější.

Smutné vánoce budou mít u nás doma, ve staré vlasti. Jak mnoho mateček, těch dobrých mateček českých, zaplače, jak mnoho manželůk zatřese, jak mnoho dětí si požaluje. U stromku vánočního budou sebateti jim otcové, manželé, synové a milenci. Těžko, těžko bude jim v těchto chvílích! Pohled na drobné místo, kde sedával otec a manžel, prohodí smutek v jejich duších. Nechde tu radostné nálady vánoční jako v jiných letech. Smutek všeti bude na všem a žal svíratí bude všechna srdce. Jistě v těch

to dnech naše myšlenky zalétati budou tam do daleka, do vlasti naší krásné, tam za vodami a horami, která tolik trpí, poněvadž osudy postavily ji do rámce monarchie, která zlovolná a bez jakékoliv potřeby vyvolala tuto hrůznou válku.

Spojené státy jsou jedinou velkou mocností na světě, která nepodílí se na válce. Americký národ je jedinou velkým národem, který bude moct krásné svátky vánoční strávit v pokoji a míru. Svátky vánoční jsou dobou, kdy měli bychom mysliti trochu méně na sebe a více na jiné. Američtí Čechové v této slavné chvíli vánoční měli by vzpomouti na drahou a trpěti vlast a pamatovati vánočním dárkem pro fond Českého Národního Sdružení, pracujícího pro lepší budoucnost českého národa. Nebudeme moct se státii tvůrci svého vlastního štěstí a spokojenosti, dokud nebudeme národem samostatným a neodvislým. Naše všechny snahy musí vésti k tomu, aby toho cíle, pro který dovedli naši předkové krváčeti, bylo dosaženo. Žádá se na nás pranepratrná obět. Nežádají se naše životy, nežádají se naše existence. Žádá se jenom peníze na práci dobrou, národu prospěšnou. Kdo oslyší této prosby matky trpěti a v jarmu upíje? Kdo uzavře své srdce k slzám milionů? Kéž by přišli Vánoce zastaly vlast naši drahou jako svobodnou. Kéž o příchodu Vánocích vzpomínáno bylo by v Čechách na přítomné hrůzy válečné jako na dobu, která musela přijiti, aby národu dostalo se spravedlnosti a postavení čestného mezi ostatními evropskými národy, které po právu mu patří.

NOVÝ SVĚT.

Dlouho před tím, než obzor spícího kraje přiblíží se k záření paprsků slunečních, zabarvuje průh nebo nad obzorem nádech světla. Dlouho před tím, než jaro k nám zavítá doopravdy, předeházejí je příznaky a poslové; dlouho před tím, než objeven byl Nový svět, tušení jeho naplňovalo mnohé mysli a existence Ameriky z daleka dotýkala se duší lidí patnáctého věku. Podobně dávno před tím, než plně světlo poznání osvítilo ducha lidského a než srdce lidské bylo sehopno pocítiti a zachvěti se blahostí "příštího jara", přicházeli jeho hlasatelé a poslové, zvěstující příští nového řádu, příští nového duchovního světa.

Čím hlouběji od nás do minulosti, tím sporeji jeví se nám hlasatelé ti, ale za to vystupují tím nohutněji. Čím blíže k nám, tím více jich vystupuje a tím méně zlaří se nám tak výmčincí jako ti dávnovčci. Zvláště však nás věk jest proniknut hlasy nového poznání, že to samo o sobě může býti i svědectvím blízkého se obratu i zároveň zárukou, že současně mysli nezůstano neknuty tolikerymi hlasy, jež na ně působí. Mám-li stručně vysloviti, v čem záleží ten obrat, co jest podstatou toho nového světa a smyslem nového řádu, řekl bych takto:

Až posud platilo a také platí za mravní to, co vyjadřují pojmy: spravedlnost, láska k bližnímu, občertavost — příkazy a etnosti, jež mají na zřeteli naše bližní, jednotlivce ostatní člověka k lidem ostatním. Od věků nejstarších vždy lidem vštěpovány byly výchovou, státem i náboženstvím příkazy mravnosti tohoto druhu. Pro bližního, pro obec, pro vlast, pro stát, pro lidstvo obehují se a pracují, a budeš etnostný!

Vedle tohoto mravního směru, panujícího a většinou uzakoněného, hlásával se směr druhý. Z počátku jen spoje a jen některými jednotlivci. Nedocházel síře sluchu a byl i pronásledován, okřikován a zapuzován. Přece však vždy znel jako zvláštní struna po celé dlouhé cestě lidstva. Až nyní, zvláště od druhé polovice minulého století, sesílaje se zvuk jeho, struna kdysi jediná stává se souzněním mnoha, ano někdy zdá se, že zvuk souznění jest tak moudrý, že přehlčuje zvuky ostatní a že slyšeti jenom jej. A ten hlas praví: nikoli; etnost dosavadní není etnost. Milovati bližního není dokonalostí nejvyšší, ale tak říci, abys k sobě; k své vlastní existenci, k svému vlastním životu počíval v nitru svým dětem, to jest dokonalost vyšší. Není nejvyšší slávou, vykonati za svého života jakysi velkí čin, vyšší

slávou jest, když si každý den u loží, že něco vykonáš a něčeho se odfekneš, abys tak stále šliil v dokonalosti. Právě tak jako není šťasten ten, koho jednou v životě potká něco neobyčejného, radostného, ale ten, kdo každou minutu dovede žiti tak, jako by v tuto jedinou minutu shrnut byl všechny jeho život; právě tak dokonalý jest ten, kdo jest dokonalý každou minutu.

To jest tedy ten nový mravní svět, který se blíží a od něhož lze čekati obrození člověka a nové jaro lidstva.

Ne tedy obraceti se na venek snažením svým po zdokonalení, ale obraceti se do sebe, do svého nitra. Každý v sobě tuší a cítí schopnost, dospěti nejvyšší dokonalosti. Treba jiti za tím tušením, třeba se učiti jemu rozuměti, je chápati, třeba navykati, abychom je slyšeli. Ne všechem zřetel, všechnu horlivost a všechnu plii vynakládati na to, abychom přívýčovali, obraceli a získávali lidi jiné pro svoji myšlenku a pro předsevzetí, abychom věnovali zřetel, plii i horlivost na to, abychom sebe poznávali, abychom sebe přesvědčovali, získávali a obraceli, abychom vlastní svůj vývoj vedli, abychom sami všechno své jsouno i nepatrnosti všedního života pozářili čímsi vznešeným a velikým.

Posud jest v nitru našem temno, nejasno, chaos. Jako když s vrhu hledíme do údolí, které naplňují mlhy večerní. A většina lidí posud tkví v takových mlhách a tápají v nich jako se zavázanými očima. Ale jsou také lidé, kteří jich mnoho a přibývá jich, kteří úsilovnou snahou jest míti jasno v sobě. Nemí to lehké a není to darem, který někomu spadne jen tak do klína. Jest to ovocem vytrvalého vnitřního úsilí.

Ined, jakmile odejel z Konopiště, aby zakryl svou práci, nechal po světě rozhlásiti, jakoby svazku Německa s Rakouskem hrozilo rozpuknutí. Noviny tehdy psaly, že hluboce byl uražen vídeňský císař, poněvadž ho ignorovali. "Nesmí prý Vilém nikdy více překročiti prah hradu vídeňského." Jak upřímně to bylo míněno, přesvědčeti se o tom každý v poslední dny července v roce 1914.

Již před válkou věděli povolání činitelé, že nebude válka nynější zkouškou jen pro vojsko, ale také zkouškou hmotných, mravních i duševních síl národů a mnozí vynikajících mužové, politicky vzdělaní, volali, že nesmí býti válka vypovězena bez vážné příčiny, neboť bude válka míti ohromné důsledky hospodářské, vedle všech jiných, s válkou vždy jdoucích.

Strany bojující vždy se snaží, aby se dostaly k určitému cíli, jak jen možno nejdříve a bez obtěi a v té době naprosto zaniká jakýkoliv zájem a ohledy hospodářské, ty postupují; ba, stávají mnohdy v protívě se zájmy válečnými. Vítězství ovšem jest částečnou vzpruhou pro hospodářský vývoj, ale rozhodně, postup klidný, je hospodářskému vývoji nevyrovnatelně prospěšnější.

Již před válkou počítali Rakusané i Němci, že budou musiti vésti válku, hned, jakmile vypukne, na dvě fronty, a tehdy se připravovali k docelení nadvlády nad Adrií. A přece nevěděli Rakusané, ani Němci, jak se konečně rozhodne Itálie a za druhé, jak obstojí ohromné, moderní, ale dosud nikdy neosvědčené, válečné lodí.

V Rakousku počítali, že by museli povolati pod papory 2,860,000 mužů, což by stálo denně více než 17 milionů korun, ač se těšili, že stačí jen 2 mil. mužů a výdajů jen 12 mil. denně, což by činilo 360

mil. měsíčně. K tomu však jest nutno přičísti ještě 20,000 mužů námořnictva, což by vyžadovalo náklad nových 240,000 K denně, čili 7,200,000 K měsíčně.

Před válkou se tohoto výpočtu v Rakousku hrozné zalekli, zvláště, když vzpomněli na výdaje vedlejších a ztráty, které vzniknou odvoláním mužstva od jich povolání.

Po roce 1917 měla mírová armáda rakouská čítati 480,000 mužů. Stav mírový před válkou byl 0.85% obyvatelstva, ale dle nového branného zákona měl stoupnouti na 1.04% (Francie 1.81 proc., Rusko 1.32 proc., Německo 1.06 proc., a Itálie 0.97 proc.) Dle uvedeného státy spojenecké byly by mnohem lépe připraveny nežli Rakousko. Hlavním však bylo, že byly také mnohem lépe peněžně zabezpečeny, nežli Rakousko.

Před válkou stálo ve zbraní 4 miliony mužů, ale válka, dle výpočtu před válkou, měla jich zdati 13,000,000.

Ze stanoviska lidskosti vlády nepočítaly, o to jim nešlo, ale lelkaly se peněz. Vády jen Rakousko v roce 1913 spotřebovalo na armádu v míru — 745,512,604 K. Vojenský rozpočet trojspolek, tedy Rakouska, Německa a Itálie v téže roku činil 3,216 milionů korun a vojenský rozpočet trojdohedy činil 5,834 mil. kor., čili v státy v roce 1913 16 miliard kojedním roce bylo vydáno troj-spolekem a trojdohodou 9 miliard na vojsko — v míru. Když přičteme k tomu také ostatní e

vporské státy, lze říci, že rok před válkou stál Evropu, aby udržela mír — 12,000,000,000 K, a řekneme-li, že 4 miliony mužů, kteří byli vzati od práce, byli by vydělali 4 miliardy, což není nikterak přeháněno, zaplatily evropské státy v roce 1913 16 miliard korun, k čemuž ještě sluší přičísti 4% úrok.

Rakousko však také za poslední tři roky před válkou učinilo 525 milionů dluhů, a bylo již před finančním rozvrtem, a peněžníci jeho sami rekli, že by válka hospodářský život rozvrátila a říše ze by otřesům válečným po stránce hospodářské neodolala.

V letech 1903 až 1913 vydala říše Rakousko-Uherská jen na armádu, bez zeměbrany 5,233 mil. K. Na zeměbranu vydáno nejméně 1,000 milionů.

Kdo si dovede představití tuto ohromnou sumu?

Kdo chtěl by peníze ony ve stříbře dopravití drahou, potřeboval by k tomu 3250 železničních vozů, kdyby v každém bylo 100 metrických centů stříbrných korun. (22,500 liber.) Byl by to vlak dlouhý asi 11 mil. Abychom vlak ten obešli, potřebovali bychom k tomu čtyři hodiny času.

Vzpomeneme-li si, kolik drah by se za obnos ten mohlo postaviti, kolik řecí se upravit, kolik pudy zvolnit nebo země odvodnit, nebo sítovin, nemocnic a pod. ústavů postaviti, pak nás jímá hrůza nad nešťastnou politikou Rakouska—volají čelní mužové nejen čeští, ale i maďarští. Jaký by mohl býti blahobyt. A to bylo vše málo, neboť na jaro 1914 chystali poplatnictvu rakouskému páni generálové nové daně.

A dle § 14. vypůjčili se, když říšská rada nebyla ochotna povoliti. Povolili si vyšší počet braneců, povolili si na jare 1914 375 mil. korun, bez souhlasu lidu.

Z tohoto obnosu bylo použito 227,638,000 jako náhrada za mobilizaci balkánskou v roce 1913, 52mil. na doplnění výzbroje, 63 mil. na mimořádné výdaje vojenské a 30 mil. na stavbu vojenských drah v Bosně a Hercegovině.

Odstavili potřeby lidu. Provedení půjčky samo již polhřilo 7 1/2 mil. Obnos ten připadl kapitalistům, kteří půjčky státu učinili. Půjčka musí býti splacena úročím ročně 16,875,000 K, tedy za 15 roků 253,120,000 K. Dostanou za tu dobu místo půjčených 367,500,000 K — 628,125,000 K. Tedy o 260,625,000 K více. A to všechno musí zaplatiti lid, na nějž však případně zaplatiti všechny závazky státu, prohraje-li, nebo i když po vítězství nedosáhne příznivých podmínek.

Stát rakouský mohl přinejmen ziskati zvýšenými daněmi, ale kapitalisti, kteří by nevydělali a kteří vlastně stát mají v mocti, nesvolili. Rozumějte tedy, proč stát se vrhá v šílenou, dobrodružnou válku. Nejen aby se pomatil, ale aby získal někoho, kdo by mu hozně břemeno s sje sial. Našel-li pravou cestu, uvidíme, až skončí nynější válka.

Ovšem, že i jiné státy zbrojily o překot, ale, jak jsme již podotkli, jsou státy ony mnohem lépe peněžně postaveny a lépe také spravovány. Francie sama nedlouho před válkou povolila 2 miliardy na vydání vojenská a námořní. Ani Rusko a Anglie nezůstaly pozadu a na Balkáně se rovněž nešetřilo — tam se seskupilo Srbsko s Řeckem a Rumunskem, a ostří svých zbraní naměřili na trojspolek. Dnes Srbsko je zkruseno, nedíme zničeno, a Řecko s Rumunskem váhají, čekajíce asi, kde jim více podá.

Ostatní státy v troskách se tužily rovněž, klady na bedra svých poplatníků nesměrné požadavky. A před samotnou válkou psaly i rakouské noviny: "Pěkně to vyhlídky do budoucna! A není jisto, nepřináší-li rakouské obyvatelstvo těžké tyto obtěi pro jiné. V některých ruských časopisech se pretrásá otázka vytvoření nového velmocenského svazu, Německa, Ruska a Francie, který by si rozebral naši monarchii. Německý císař prý by proti tomu nic neměl..."

Váruše tomu úplně, že by Vilém toho byl schopen. Nejtěpe to uvažovalo jednání o vstupu Itálie do války. Tehdy rozhodně chtěl Italům část, kterou žádali, dáti a rovněž by dal i Sedmihrady Rumunům.

A že by Vilém zadarmo posílal své Němce pomáhat Rakousku, tomu přece nebudě nicdo věřiti. Chutí na Rakousko má kde kdo. Znájí všichni, že se dlouho udržeti nedá, rozvrat hospodářský i národnosti tomu stejně nedovolí. O tom pak, že válka vypukne, a že ji sami Němci s Rakousky, bez Itálie vypovědí, svědčí zpráva z 16. května 1914, která oznamovala, že náčelník rakouského generálního štábu měl v týž den několika-hodinovou poradu s náčelníkem generálního štábu německého štábu gen. Moltkem, a že se — dle berlínských listů — radili o změně situace, která byla ihned podporována rozsáhlými vojenskými opatřeními. Němci chtěli válku a nastrčili hloupost Viedeň, kterou do války nutili celá léta, aby učinila počátek.

Časopis The New York Evening Post přinesl nedávno tabulku, mnoholi který stát platí ročně na jednoho vojína. Dle jeho výpočtu stojí ročně v Rakousku \$13; v Itálii \$24; v Japonsku \$33; ve Francii \$42; v Německu \$54; v Rusku \$73; v Anglii \$178; ve Spojených Státech \$1,115. Rakousko udržuje své vojsko ovšem zcela jinak, než Amerika a myslíme, že by si na americké vojákování sotva zvykl, neboť na takové pohodlí, jako mají američtí vojini nejsou Rakusané zvyklí skoren ani z domova. V Německu dostane voják na ruku za celý rok 38 čili něco málo přes 3 dinary za měsíc. V Anglii pak \$89 a ve Spojených Státech \$189 ročně. Kdyby mělo dojiti k udržování stále armády Spojených Států, jako jest v Evropě, přišlo by nesmírně vysoko, a jistě by se brzo vojáčkům na jezen dávali, a větší trochu šetřilo. Pak jistě mnohých, které dnes vojírům se poskytuje, ubývalo dobrovolníků, kteří by se oupadli. Tím ovšem by zase také k vojsku dávali. Uvážíme-li, že by bylo nutno pro zvýšení stav vojska, získati více důstojnictva a větších ubytovacích stavení, výstroje i výzbroje, pak se zatocí hlava všem, kteří mají ještě trochu rozumu, ale zajeli svými návrhy na nepravou cestu militaristickou. Tém, kteří za zvýšením obrany stojí, nelze se diviti, poněvadž oni to platit nebudou. To musí zaplatiti všechno lid. Nejhroší je, že se zvýšením počtem vojska může vláde narůstí hřebínek, který jí povede na cestu, vedoucí do různých dobrodružných podniků. Generálové mají totiž jednu hroznou vlastnost. Stále jen touží, aby se postavili proti nepříteli, aby lid nenafikal, že nic nedělají. Kdyby byli měli v Evropě jen o tři čtvrtiny méně generálů nežli mají, byl by tam dnes pokoj.

Uctivý.
 V Dlouhé pohádaly se před chalupou u samé silnice dvě sousedky, mladá Koptíková se stoukou Douskovou, a vynadaly si jmen praprodávňích. Muž Koptíkové, vyslechnuv všechnu tu květomluvu se sednice a chtěl zastati se ženy, vyběhl taktě před chalupu a vyjel na Douskovou: "Voni jedna stará ochechule, stydčí se!" V tom právě šel po silnici mlynář Burda, ale dělal, jakoby neslyšel.

V neděli po té přišel Koptík do hospody a usdel za stůl nedaleko mlynáře. Když byli přítomni v růžové náladě, povídá rozmarň pan otec: "Poslechněte, Koptíku, když už jste onedny staré Douskové řekl ochechule, proč pak jste jí při tom onikal?" "Prosím vás, vyřičte tomu pánovi, co mne v 'áh, že mu děkuju." "Tady stojí, řekněte mu to sám." "Jen mu to prosím vás vyřičte, aby se spolu huběvne..."

RADUJME SE!
 VESELME SE!

ŠTASTNÝ NOVÝ ROK
 celé čtenářské rodině

POKROKU
 z upřímného srdce přeje

VYDAVATELSTVO A REDAKCE

jest to výtěžkem neustálé práce, svedené přesvědčením, že je nutna.

To jest tedy ten nový svět: obraceti zrak a mysl do svého nitra, uvědomovati si duchovní svoje snažení, poznávati cesty a prostředky ke vzestupu, k vlastním sebezdokonalení.

A vsutku na tom záleží: spraviti se dříve sám se sebou, než se obrátíme k ostatním. Kdo podstupuje větší zápas o boj než ten, kdo podstupuje zápas sám s sebou? Kdo může znáti svět lépe než ten, kdo poznal sebe?

Každá dokonalost na tomto světě sepiata je s jistou nedokonalostí, jako každé světlo vrhá svůj stín. Kdo jen zevně úspěchů hledá, snadno zpychá, přecňuje se, ne správně cení sebe i lidi ostatní. Kdo však poznal dokonalost sebe, naučí se skromnosti a pokoře. A jen ten má rovnováhu v sobě a má rá klid v nitru, nezklamě sebe a jiné nezmění se vnějšími podmíněti osudu.

PŘÍPRAVY RAKOUSKA DO VÁLKY.

Před vypuknutím hrozného válečného zápasu, připravovaly se všechny mocnosti horečně k válce. V novinách stále a stále jsme četli různé nápady toho neb onoho státníka, ale přece jen nikdo neušel, že válečná lítie tak nále a tak braz se rozzaří.

Jisto jest, že eias Vilém o své poslední navštěvě v Konopišti vyjednaval s arcivévodou Františkem de Kstem vše, co bylo k výpovědi války zapotřebí.